

Ιστορίες χωρίς φωνή / Το γονίδιο της ελευθερίας

Και σαν να μην φτάνει η έλλειψη νερού, που τα αναγκάζει να πλησιάζουν χωριά και οικισμούς, είναι και η ολοένα μεγαλύτερη υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος,

Όσοι είχαν την τύχη να τα δουν από κοντά έχουν να λένε για την ευλογία της στιγμής. Όσοι είχαν την τύχη να τα θαυμάσουν έχουν να θυμούνται αυτή τη σπάνια ομορφιά της ελευθερίας όπως αυτή αποτυπώνεται στις κινήσεις των ζώων που η φύση τα κρατά μακριά από το ανθρώπινο είδος. Όπως ο Γιάννης Γιαννακόπουλος, ένας βετεράνος οπερατέρ από το Αγρίνιο, που πριν από χρόνια ήταν αυτός που κατέγραψε με την κάμερά του ένα από τα κοπάδια των άγριων αλόγων του Πεταλά της Αιτωλοακαρνανίας στο φυσικό τους περιβάλλον. Ζώα περήφανα και απρόσιτα, τα οποία απολαμβάνουν την ελευθερία τους μακριά από τον ανθρώπινο πολιτισμό, που κάποτε έγινε αφορμή για τη σημερινή τους κατάσταση.

Ήταν στα τέλη της δεκαετίας του 1960 που η ανάπτυξη του πολιτισμού έβγαλε τους προγόνους αυτών των αλόγων στην πρόωρη συνταξιοδότηση από τον αγροτικό πληθυσμό της περιοχής. Τροχοφόρα μεταφορικά μέσα και πετρελαιοκίνητα γεωργικά μηχανήματα έβγαλαν στην αχρηστία τούς τετράποδους εργάτες, που αίφνης έγιναν ένα περιττό βάρος για ανθρώπους που δεν είχαν καμία διάθεση να τρέφουν ζώα τα οποία δεν είχαν τίποτα πια να τους προσφέρουν. Η παράδοση θέλει πολλά από τα άλογα αυτά να εγκαταλείπονται από τους τότε ιδιοκτήτες τους στον ορεινό όγκο πάνω από το Αγρίνιο χαρίζοντάς τους μια απρόσμενη ελευθερία. Μολονότι τα πρώτα χρόνια ήταν δύσκολα για τα άλογα που ξαφνικά βρέθηκαν απροστάτευτα σε ένα άγνωστο και επικίνδυνο, λόγω των θηρευτών, περιβάλλον, σύντομα οργανώθηκαν και σχημάτισαν τις πρώτες αγέλες για να αντιμετωπίσουν τους λύκους και τα αγριογούρουνα της περιοχής. Έκτοτε οι αγέλες και τα άτομα που τις σχημάτιζαν πολλαπλασιάστηκαν και σήμερα οι εκτιμήσεις ανθρώπων της περιοχής κάνουν λόγο για έναν αριθμό σχεδόν 200 αλόγων, που καθιστά αυτόν τον πληθυσμό μία από τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις ελεύθερων αλόγων στην Ευρώπη.

Απετάλωτα, χωρίς γκέμια και αναγριεμένα

Άλογα χωρίς γκέμια και δίχως χαλινάρια. Άλογα χωρίς σέλα και δίχως πέταλα, εξού και οι ντόπιοι όταν αναφέρονται σ' αυτά, τα αποκαλούν με καμάρι τα «απετάλωτα του Πεταλά» ή

τα «αναγριεμένα», που δεν αφήνουν άνθρωπο να τα πλησιάσει, καθώς το ένστικτο είναι αυτό που τους λέει ότι τίποτα καλό δεν πρόκειται να βγει από μια τέτοια σχέση.

Και πώς να τα αδικήσει κανείς αν αναλογιστεί τα άλογα που κάποιοι αδίστακτοι έχουν τα τελευταία χρόνια πυροβολήσει και σκοτώσει, αφήνοντας τα κουφάρια τους να σαπίζουν στον γειτονικό κάμπο της Λεπενούς, όταν τα απετάλωτα κατεβαίνουν κάποιες εποχές του χρόνου αναζητώντας λίγο νερό; Και πώς να τα αδικήσει κανείς αν αναλογιστεί τις παγίδες που κάποιοι παράνομα στήνουν σε περάσματα του βουνού για να τα πιάσουν και να τα στείλουν λαθραία στα σφαγεία της γειτονικής Ιταλίας;

Και σαν να μην φτάνει η έλλειψη νερού, που τα αναγκάζει να πλησιάζουν χωριά και οικισμούς, είναι και η ολοένα μεγαλύτερη υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, με διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες να μολύνουν και να υποβαθμίζουν τα ενδιαιτήματα των αλόγων, ώστε, χρόνο με τον χρόνο και μολονότι ο πληθυσμός τους μεγαλώνει, οι δυνατότητες για εξεύρεση τροφής όλο και μειώνονται.

Και κάπου εκεί τα απετάλωτα και τα αναγριεμένα έρχονται να πληρώσουν το τίμημα της ελευθερίας τους σε έναν ζωτικό χώρο που όλο και μικραίνει εξαιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, με τα άλογα να αναγκάζονται να κατέβουν στα πεδινά, εκεί που συνήθως χαρακτηρίζονται επιβλαβή για τις ανθρώπινες καλλιέργειες και τότε αντιμετωπίζονται με δίκαννα και καραμπίνες. Όπως τα τέσσερα άλογα που έπεσαν νεκρά από σφαίρες τον τελευταίο μήνα του 2022 επειδή τόλμησαν να αναζητήσουν τροφή στα σπαρτά κάποιων κατοίκων της περιοχής, μιας και κανένας φορέας μέχρι σήμερα δεν έχει αναλάβει την εκπόνηση κάποιας μελέτης για την προστασία αυτών των ελεύθερων εκπροσώπων της φυλής της Πίνδου, απ' όπου και έλκουν την καταγωγή τους.

Οι άγριοι απόγονοι της φυλής της Πίνδου

Το άλογο της Πίνδου είναι, ίσως, η πιο γνωστή από τις φυλές αλόγων ελληνικής καταγωγής. Πρόκειται για ένα αρκετά μικρόσωμο και ανθεκτικό ζώο. Σήμερα δεν είναι απόλυτα γνωστός ο ακριβής αριθμός των ατόμων αυτής της φυλής, κυρίως όσον αφορά τα καθαρόαιμα. Σε άγρια μορφή και σε κοπάδια τα συναντά κανείς σε μερικές περιοχές της χώρας και προέρχονται από άλογα που στο παρελθόν εγκαταλείφθηκαν από τους ιδιοκτήτες τους και λόγω της μεγάλης τους ανθεκτικότητας κατάφεραν να επιβιώσουν. Τα πιο γνωστά από αυτά τα κοπάδια βρίσκονται στις εκβολές του Αχελώου με περίπου 40 άτομα, στις εκβολές του ποταμού Καλαμά καθώς και στις εκβολές των ποταμών Αξιού, Αλιάκμονα και Έβρου.

Τα μεγαλύτερα πάντως κοπάδια καταγράφονται στη Ροδόπη και την Αιτωλοακαρνανία. Άλογα που το ένστικτο πλέον τα καθοδηγεί σε αυτή την ελεύθερη διαβίωση έχοντας ανασύρει την αρχέγονη μνήμη τους, μνήμη εντελώς απείραχτη και αναλλοίωτη από τη μακραιώνη δουλεία. Πριν από μερικά χρόνια, κάποια παιδιά από το Γυμνάσιο της Λεπενούς είχαν γράψει για τα άλογα αυτά: «Αιώνες εξημέρωσης, χιλιάδες χρόνια δεν στάθηκαν ικανά να σβήσουν τη μνήμη τους και στην πρώτη ευκαιρία η μνήμη της άγριας ζωής επανήλθε, χωρίς ποτέ να τη διδαχτούν, επανήλθε αυτούσια, καθώς θα συνέβαινε ακόμα και στον άνθρωπο αν βρισκόταν σε συνθήκες ανάλογες. Τα κοιμισμένα γονίδια ξυπνούν και ενεργοποιούνται ξανά».

Αλογα στην Ελλάδα

Άγνωστος αριθμός, ανύπαρκτη προστασία

Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Προστασίας Ιπποειδών (ΠΑΣΠΙ) ιδρύθηκε το 2015 από την ανάγκη να ενισχυθεί η νομοθεσία μέσω σύνταξης και κατάθεσης προτάσεων στα αρμόδια υπουργεία, ερωτήσεων στο Ευρωκοινοβούλιο αλλά και την ελληνική Βουλή, ενίσχυσης του τομέα ενημέρωσης και εκπαίδευσης ώστε να σταματήσει η κακοποίηση ιπποειδών στη χώρα μας και να εφαρμοστούν οι ελεγκτικοί μηχανισμοί. Η Ελλάδα έχει ενσωματώσει κάποιες από τις κοινοτικές Οδηγίες που αφορούν τα ιπποειδή, χωρίς όμως να εφαρμόζει κανέναν ελεγκτικό μηχανισμό. Όσον αφορά την καταγραφή και αναγνώριση ιπποειδών, στη χώρα μας δεν εφαρμόζεται κανένας κοινοτικός κανονισμός, δεν υπάρχει ηλεκτρονική βάση δεδομένων και για τον λόγο αυτό στις 17 Απριλίου 2019 η ΠΑΣΠΙ κατέθεσε γραπτή καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του αρμόδιου υπουργείου. Στόχος του συλλόγου είναι μέσω νομικών διαδικασιών να ενσωματωθεί κάθε νομοθεσία που αφορά την ευζωία των ιπποειδών και να δημιουργηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο που θα προστατεύει τα ζώα αυτά. Για τα νομοθετικά κενά και τις κυβερνητικές ευθύνες συζητάμε με τη Ρόζα Ρούσσου, ιδρυτικό μέλος και πρόεδρο της ΙΠΠΟΘΕΣΙΣ-Πανελλήνιος Σύλλογος Προστασίας Ιπποειδών.

Συνέντευξη στον

Πέτρο Κατσάκο

Γνωρίζουμε ποιος είναι ο αριθμός των αλόγων σήμερα στην Ελλάδα; Μπορούμε να υπολογίσουμε τον αριθμό αυτών που βρίσκονται σε άγρια κατάσταση, όπως για παράδειγμα αυτά της Αιτωλοακαρνανίας;

Στην Ελλάδα δεν μπορούμε να γνωρίζουμε τον αριθμό των αλόγων από τη στιγμή που δεν υπάρχει ενεργή ηλεκτρονική βάση δεδομένων καταγραφής των ιπποειδών αλλά και καμία

συστηματική έρευνα για τη μελέτη και καταγραφή ημιάγριων ή άγριων φυλών. Μόλις στις 20 Οκτωβρίου του 2022 ξεκίνησε η υποχρεωτική καταγραφή τους, εφαρμόζοντας για πρώτη φορά στη χώρα μας ευρωπαϊκούς κανονισμούς που δεν είχαμε εφαρμόσει από το 2008. Στο παρελθόν δόθηκαν επιδοτήσεις για την προστασία κοπαδιών ιπποειδών, χωρίς όμως να εφαρμοστεί πρόγραμμα ελέγχου της αναπαραγωγής τους. Ενώ πολλές φορές έχουν εγκαταλειφθεί στα βουνά ιπποειδή που δεν ήταν πλέον χρήσιμα, τα οποία, αν καταφέρουν να επιβιώσουν, δημιουργούν νέες ημιάγριες αγέλες.

Οι επίσημες ενώσεις που εκδίδουν διαβατήρια ιπποειδών για αθλητική χρήση ή προστασία συγκεκριμένων φυλών δεν ήταν υποχρεωτικό έως σήμερα να ενημερώνουν για οποιαδήποτε μεταβολή των στοιχείων. Για παράδειγμα, για ένα αθλητικό άλογο που αποχωρεί από την ενεργό αθλητική δράση και μεταπωλείται, η αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος δεν καταγράφεται πουθενά. Χρυσωρυχείο για τους ζωέμπορους είναι τα διαβατήρια αλόγων που έχουν αποσυρθεί, γιατί τα χρησιμοποιούν για να μεταφέρουν τα ζώα που πωλούν.

Σε τι υστερεί η χώρα μας όσον αφορά τα ιπποειδή σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη και ποιες οι ευθύνες της Πολιτείας;

Σχεδόν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες υπάρχει νομοθεσία για την προστασία των ιπποειδών, ακόμα και σε εκείνες που η σφαγή τους επιτρέπεται. Στη χώρα μας αυτό όχι μόνο δεν υπάρχει, αλλά διαπιστώνουμε πολλές φορές άγνοια και για τους ήδη ισχύοντες νόμους. Οι ευθύνες της Πολιτείας είναι τεράστιες, γιατί ποτέ δεν θέλησε να δημιουργήσει μια ομάδα εργασίας από αρμόδιους φορείς και, με οδηγό τις ήδη δοκιμασμένες νομοθεσίες του εξωτερικού, να δημιουργήσει κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο που να συνοδεύεται από ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Θεωρείτε πως η υπάρχουσα νομοθεσία είναι αρκούντως προστατευτική όσον αφορά την ευζωία των ιπποειδών στη χώρα μας;

Η υπάρχουσα νομοθεσία είναι ελάχιστα προστατευτική όταν ο νέος νόμος για την προστασία των ζώων αφήνει κενά ακόμα και σχετικά με το αν τα υποειδή θεωρούνται και κατοικίδια ή δεσποζόμενα, όπως ορίζει ο νέος κανονισμός (Ε.Ε. 2019/2035). Για να τα προστατεύσουμε, χρησιμοποιούμε μόνο τα άρθρα που αφορούν την προστασία όλων των ζώων του Ν. 4830/2021 καθώς και τα άρθρα του Ν. 1197/81, όπου αναφέρονται και τα ζώα εργασίας. Τα υποειδή ανήκουν σε πολλές κατηγορίες, με τις δικές της ξεχωριστές ανάγκες η καθεμία. Αν για τη δημιουργία του θεσμικού πλαισίου οι αρμόδιοι είχαν φροντίσει να ενημερωθούν επαρκώς, στις 11 Σεπτεμβρίου 2022 ο πρωθυπουργός δεν θα απαντούσε ότι δεν γνώριζε για την κακοποίηση των υποειδών.

Το άρθρο είναι παραγωγή της εφημερίδας ΑΥΓΗ

[Πέτρος Κασιάκος ΕΝΤΥΠΗ ΕΚΔΟΣΗ](#)